EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2013 m. birželio 26 d.

dėl Lietuvos banko makroprudencinių įgaliojimų

(CON/2013/45)

Įžanga ir teisinis pagrindas

2013 m. gegužės 29 d. Europos Centrinis Bankas (ECB) gavo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašymą pateikti nuomonę dėl Lietuvos banko įstatymo pakeitimo projekto (toliau – įstatymo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centriniu Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais[1] 2 straipsnio 1 dalies trečia ir šešta įtraukomis, kadangi įstatymo projektas yra susijęs su Lietuvos banku ir taisyklėmis, taikomomis finansų įstaigoms tiek, kiek jos daro esminę įtaką finansų įstaigų ir rinkų stabilumui. Vadovaudamasi Europos Centrinio Banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmuoju sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Įstatymo projekto tikslas

1.1 Pagrindinis įstatymo projekto tikslas – įgyvendinti 2011 m. gruodžio 22 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendaciją ESRV/2011/3 dėl nacionalinių institucijų įgaliojimų makrolygio rizikos ribojimo srityje[2].

1.2 Konkrečiai, pagal įstatymo projektą Lietuvos bankas paskiriamas už makroprudencinės politikos formavimą, skelbimą ir vykdymą atsakinga institucija. Lietuvos bankui nustatoma nemažai funkcijų ir suteikiami tam tikri įgaliojimai siekiant savo tikslų šioje srityje. Įstatymo projekte taip pat nustatomas bendradarbiavimo nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu mechanizmas ir Lietuvos bankui suteikiama teisė gauti reikiamą informaciją.

1.3 Įstatymo projekte taip pat yra nuostatų, kurios nėra susijusios su Rekomendacijos ESRV/2011/3 įgyvendinimu, t. y.: a) Lietuvos banko įstatymo 27 straipsnio 3 dalies pakeitimas, pagal kurį paskolos, kurias Lietuvos bankas duoda kredito įstaigoms, gali būti užtikrinamos sudarant su kredito įstaiga finansinio užtikrinimo perduodant užstato nuosavybės teisę susitarimą; ir b) Lietuvos banko įstatymo 55 straipsnio pakeitimas, kuriuo išplečiamas statistinės informacijos skelbimo pobūdis ir dažnumas.

---

1 OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

2 OL C 41, 2012 2 14, p. 1.

1.4 Su ECB nebuvo konsultuojamasi dėl Lietuvos banko įstatymo, kuris įsigalios Lietuvoje įvedus eurą, pakeitimo projekto[3]. Jei jo nuostatos yra panašios į įstatymo projekto nuostatas, šioje nuomonėje ECB išreikštos pastabos dėl įstatymo projekto taip pat taikomos tam įstatymui. Jei Lietuvos banko įstatymo, kuris įsigalios Lietuvoje įvedus eurą, pakeitimo projekto nuostatos iš esmės skiriasi nuo įstatymo projekto nuostatų, su ECB turėtų būti konsultuojamasi dėl to įstatymo pakeitimo projekto.

2. Lietuvos banko makroprudenciniai įgaliojimai

2.1 ECB pritaria veiksmingos makroprudencinės politikos sistemų valstybėse narėse architektūrai, atitinkančiai Rekomendacijoje ESRV/2011/3 nustatytus esminius principus. Be to, ECB mano, kad dėl turimos patirties ir esamos atsakomybės finansinio stabilumo srityje ECB ir nacionaliniai centriniai bankai turėtų vaidinti pagrindinį vaidmenį vykdant makroprudencinę priežiūrą[4].

2.2 Tuo pačiu Lietuvos banko vykdomos makroprudencinės funkcijos neturėtų paveikti: a) Lietuvos banko funkcinio ir finansinio nepriklausomumo, arba b) pagal Sutartį ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko statutą (toliau – ECBS statutas) Europos centrinių bankų sistemos vykdomų savo uždavinių[5].

2.3 ECB supranta, kad dabartinės Lietuvos banko įstatymo nuostatos, užtikrinančios Lietuvos banko nepriklausomumą jam įgyvendinant visus savo tikslus, atliekant visas funkcijas ir vykdant visą veiklą[6] – o ne tik tai, kas susiję su kainų stabilumo palaikymu – taip pat apima makroprudencinės politikos formavimą ir įgyvendinimą.

2.4 Be to, ECB supranta, kad pagal įstatymo projektą Lietuvos bankui ne tik skiriama nauja funkcija – vykdyti makroprudencinę priežiūrą, bet ir nustatomas naujas tikslas, t. y. per savo makroprudencinę politiką prisidėti prie finansų sistemos stabilumo apsaugos. Vadovaujantis Sutarties 127 straipsnio 1 dalimi ir ECBS statuto 2 dalimi, šis tikslas turėtų būti subordinuotas pagrindiniam – kainų stabilumo – tikslui. Tam įstatymo projektas turėtų būti pakoreguotas.

2.5 Be to, vadovaujantis Sutarties 127 straipsnio 1 dalimi ir ECBS statuto 2 straipsniu, antriniai Lietuvos banko tikslai turėtų būti subordinuoti ir pagrindiniam, ir antriniam ECBS tikslams. To reikia visapusiškai teisinei Lietuvos banko integracijai į Eurosistemą; todėl tam reikalinga teisinė nuostata turės įsigalioti euro įvedimo Lietuvoje dieną[7].

---

3 Lietuvos banko įstatymo 1, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 19, 20, 25, 31, 33, 35, 36, 38, 47, 49, 50, 53, 54, 54[1], 55 straipsnių, ketvirtojo ir penktojo skirsnių pavadinimų pakeitimo, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37 straipsnių pripažinimo netekusiais galios ir Įstatymo priedo papildymo įstatymo (Valstybės žinios, 2006, Nr. 48-1699) pakeitimo įstatymo projektas. Vadovaujantis šio įstatymo 33 straipsniu, jis įsigalios dieną, nuo kurios Europos Sąjungos Taryba panaikina išlygą dėl Lietuvos Respublikos pagal Europos Bendrijos steigimo sutarties 122 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą.

4 Žr. Nuomonės CON/2013/30 2.1 punktą. Visos ECB nuomonės skelbiamos ECB svetainėje www.ecb.europa.eu.

5 Žr. Nuomonės CON/2013/30 2.3 punktą.

6 Lietuvos banko įstatymo 3 straipsnio 2 dalis.

7 Žr. ECB pranešimą apie konvergenciją, 2013 m. birželis, p. 42.

2.6 Įstatymo projekto nuostatomis dėl Lietuvos banko ir jo tarnautojų neteisėtais veiksmais padarytos žalos atlyginimo[8] siekiama įgyvendinti Rekomendacijos ESRV/2011/3 D4 rekomendaciją[9]. Jomis pakartojamos panašios dabartinės Lietuvos banko įstatymo nuostatos dėl žalos, atsiradusios dėl neteisėtų veiksmų, susijusių su finansų rinkos priežiūros atlikimu, atlyginimo[10]. Tačiau šios įstatymo projekto nuostatos konkrečiai neįgyvendina D4 rekomendacijos, kuri rekomenduoja užtikrinti Lietuvos banko ir jo tarnautojų teisinę apsaugą, kai jie veikia teisėtai. Tokia teisinė apsauga turėtų būti numatyta įstatymo projekte arba, jei ji jau numatyta kituose įstatymuose[11], ECB rekomenduoja, kad įstatymo projekte būtų pateikta nuoroda į tokius kitus įstatymus.

2.7 Vadovaujantis įstatymo projektu, Lietuvos bankas: a) turi teisę gauti makroprudencinei politikai vykdyti reikalingą informaciją[12], b) turi užtikrinti tokios informacijos konfidencialumą[13], c) turi teisę bendradarbiauti ir keistis informacija su ESRV, kitų valstybių narių ir trečiųjų šalių makroprudencinę politiką vykdančiomis institucijomis ir finansų rinkos priežiūros institucijomis ir su Sąjungos institucijomis[14].

Pagal įstatymo projektą Lietuvos bankas negali kam nors perduoti arba kitokiu būdu padaryti prieinama tokią konfidencialią informaciją, išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus[15]. ECB supranta, kad Lietuvos banko pareiga bendradarbiauti ir keistis informacija nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu[16] yra vienas iš tokių įstatymuose nustatytų atvejų.

2.8 Ši nuomonė nedaro poveikio išvadoms dėl tolesnių su pirmiau minėta rekomendacija susijusių veiksmų vertinimo, kurias ESRV parengs vadovaudamasi 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1092/2010 dėl Europos Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos įsteigimo[17] 17 straipsniu.

3. Lietuvos banko paskolų kredito įstaigoms užtikrinimas

3.1 Pagal dabartinį Lietuvos banko įstatymo 27 straipsnį Lietuvos bankas turi teisę duoti paskolas litais Lietuvoje įregistruotoms kredito įstaigoms, turinčioms savo sąskaitas Lietuvos banke. Tokios paskolos užtikrinamos įkeičiant šį atitinkamos kredito įstaigos turtą: a) Vyriausybės arba Lietuvos

---

8 Įstatymo projekte pateiktas naujas Lietuvos banko įstatymo 47^3 straipsnis.

9 D4 rekomendacija valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti makrolygio rizikos ribojimo institucijos ir jos darbuotojų teisinę apsaugą, kai jie veikia teisėtai.

10 Lietuvos banko įstatymo 45 straipsnis.

11 Pavyzdžiui, įstatymuose, reglamentuojančiuose bendruosius civilinės atsakomybės klausimus, pavyzdžiui, civiliniame kodekse.

12 Rekomendacijos ESRV/2011/3 C2 rekomendacija ir jos įgyvendinimas įstatymo projekte pateiktu nauju Lietuvos banko įstatymo 47^1 straipsnio 4 dalies 2 punktu.

13 Rekomendacijos ESRV/2011/3 C2 rekomendacija ir jos įgyvendinimas įstatymo projekte pateiktu nauju Lietuvos banko įstatymo 47^2 straipsniu.

14 Rekomendacijos ESRV/2011/3 B4 rekomendacija ir jos įgyvendinimas įstatymo projekte pateiktu nauju Lietuvos banko įstatymo 47^4 straipsniu.

15 Įstatymo projekte pateiktas naujas Lietuvos banko įstatymo 47^2 straipsnis.

16 Įstatymo projekte pateikto naujo Lietuvos banko įstatymo 47^4 straipsnio 2 dalis.

17 OL L 331, 2010 12 15, p. 1.

banko skolos vertybinius popierius, b) užsienio valiutą arba tauriuosius metalus, c) vekselius, kitus skolinius įsipareigojimus ir nekilnojamąjį turtą, atitinkančius Lietuvos banko nustatytas sąlygas. Paskolos taip pat gali būti užtikrinamos valstybės garantija ar kredito įstaigos laidavimu ar garantija.

3.2 Įstatymo projekte nustatyta, kad, be minėtų užtikrinimo rūšių, paskolos litais, kurias Lietuvos bankas duoda kredito įstaigoms, taip pat gali būti užtikrinamos sudarant su kredito įstaiga finansinio užtikrinimo perduodant užstato nuosavybės teisę susitarimą.

3.3 ECB pažymi, kad nors euro neįsivedusios valstybės narės išlaiko savo įgaliojimus pinigų politikos srityje, vis dėlto joms yra naudinga siekti suderinamumo su Eurosistemos standartais, kad tose valstybėse narėse esančios kredito įstaigos galėtų susipažinti su antrinę rinką turinčio ir antrinės rinkos neturinčio turto Eurosistemos tinkamumo kriterijais, kurie bus joms taikomi įvedus eurą. ECB supranta, kad Lietuvos banko įstatymo 27 straipsnis bus panaikintas[18] tą dieną, nuo kurios Europos Sąjungos Taryba panaikins išlygą dėl Lietuvos Respublikos pagal Sutarties 140 straipsnyje nustatytą procedūrą, t. y. Lietuvoje įvedus eurą.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2013 m. birželio 26 d.

[parašas]

ECB Pirmininkas

Mario DRAGHI

18 Lietuvos banko įstatymo 1, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 19, 20, 25, 31, 33, 35, 36, 38, 47, 49, 50, 53, 54, 54[1], 55 straipsnių, ketvirtojo ir penktojo skirsnių pavadinimų pakeitimo, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37 straipsnių pripažinimo netekusiais galios ir Įstatymo priedo papildymo įstatymas. Valstybės žinios, 2006, Nr. 48-1699. Vadovaujantis šio įstatymo 33 straipsniu, jis įsigalios dieną, nuo kurios Europos Sąjungos Taryba panaikina išlygą dėl Lietuvos Respublikos pagal Europos Bendrijos steigimo sutarties 122 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą.